

Styreansvar – kort og godt

Handelshøyskolen BI
Trondheim 3. mai 2018

Professor dr.juris Tore Bråthen
Institutt for rettsvitenskap og styring, Handelshøyskolen BI
<https://www.bi.no/om-bi/ansatte/institutt-for-rettsvitenskap-og-styring/tore-brathen/>

Juridiske rammer for styreansvar

§ 17-1. Erstatningsansvar

(1) Selskapet, aksjeeier eller andre kan kreve at ... **styremedlem** ... erstatter skade som de [=han/hun] i den nevnte egenskap **forsettlig eller uaktsomt** har voldt vedkommende.

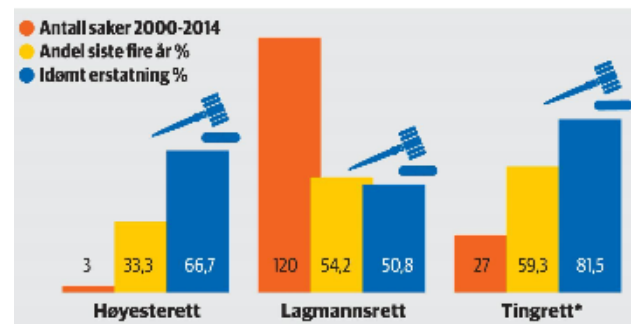
Hvor praktisk er styreansvar?

- 2000-2015: Endelig dom i minst 150 rettssaker hvor styreansvar er påberopt
- Over halvparten av dommene i perioden 2011-2014 (82 dommer)
- Styremedlemmer dømt som ansvarlig i ca. halvparten av sakene (51 % i lagmannsrettene)
- «Suksessraten er derfor ganske høy for saksøkerne.»

SCHJØDT

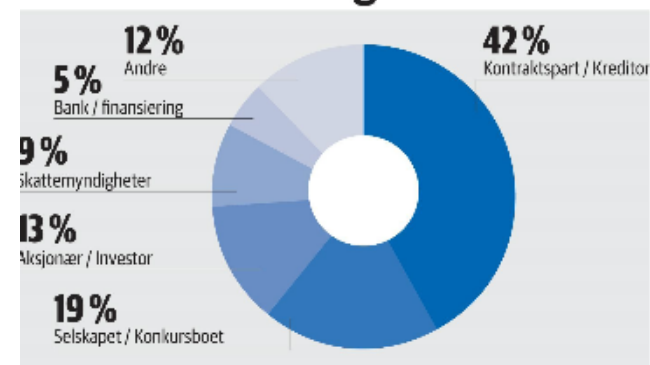
Flere krever erstatning fra styre

Antallet som krever erstatning fra styremedlemmer personlig er kraftig økende, og mange får gjennomslag i retten.

* Ufullstendig, kun sakene som er offentliggjort i Lovdata

Disse får erstatning

2015/16 grafikk | Side Schjødt | lovdata

Essensen

Den som har ivaretatt sitt styreverv på en samvittighetsfull og skikkelig måte, blir normalt ikke erstatningsansvarlig - selv om noen har tapt på selskapets disposisjoner.

Den som ikke har ivaretatt sitt styreverv på en samvittighetsfull og skikkelig måte, kan bli erstatningsvarlig for økonomisk tap som dermed oppstår.

Hovedinnholdet i erstatningsansvaret

- **Utgangspunktet**

- Styrets medlemmer kan bli erstatningsansvarlig for et **økonomisk tap** som er en **tilstrekkelig nærliggende følge** av styremedlemmets **uaktsomme** handling eller unnlattelse

Hovedinnholdet i erstatningsansvaret ...

- **Tre vilkår som alle må være oppfylt**
 - Ansvarsgrunnlag
 - Asl./asal. § 17-1 er en spesialanvendelse av den alminnelige culpa-regelen (skyldregelen)
 - Bare ansvar for tap som styremedlemmet «forsettlig eller uaktsomt» har «voldt», jf. asl./asal. § 17-1
 - Økonomisk tap
 - I praksis: Rent formuestap
 - Adekvat årsakssammenheng
 - Rt-1923-774 som illustrasjon
 - Spørsmål om styret var medansvarlig for at selskapet hadde påbegynt sin virksomhet før det ble registrert. Ikke ansvar fordi tapet skyldtes disponentens uheldige og pliktstridige disposisjoner, og disse var ingen adekvat følge av styrets forsømmelse

Hovedinnholdet ...

- **Individuelt ansvar for hvert enkelt styremedlem**
 - Til illustrasjon Rt-1991-835 (straffansvar). Styrets leder kunne ikke uten videre identifiseres med styrevedtaket

- **Rt-1991-835 (straffesak)**
 - Fellende byrettsdom for overtredelse av lov om åpningstider for utsalgssteder (1985) § 7 jf. § 1 opphevet. Med hensyn til skyldkravet kunne styrets leder ikke uten videre identifiseres med styrets flertall vedr. gjennomføringen av et vedtak han hadde stemt mot.
- **LF-2009-12262 – spesielt tilfelle**
 - Styremedlemmene ønsket ingen spesiell vurdering av den enkelte
 - De la ikke frem styreprotokollene slik at retten var avskåret fra å vurdere den enkeltes opptreden
 - Styremedlemmene ble solidarisk ansvarlig for erstatningskravet

Hovedinnholdet ... • LB-2016-12248

- **Betingelsene for ansvar er ofte oppfylt for flere samtidig**

- Men ikke nødvendigvis på samme grunnlag

- **Solidaransvar for samme skade, jf. skl. § 5-3**

- En kunde hos et spedisjonsfirma som fortollet varer for kunden, ble ved to anledninger forledet til å betale samme tollavgift to ganger. Da kunden kort tid senere krevde beløpene tilbake, var det knapt penger igjen i firmaet, som senere gikk konkurs. C, som satt i styret, var én av tre hovedaksjonærer og arbeidet som kontorsjef i spedisjonsfirmaet, ble idømt erstatningsansvar og politianmeldt for bedrageri og økonomisk utroskap. **Styreleder (A) og styremedlem (B) ble holdt erstatningsansvarlig for kundens tap, idet de ikke hadde ivaretatt styrets/styreleders plikter etter aksjeloven.** Mangelfulle kontrollrutiner og styring med virksomheten gjorde at feilinnbetalingene ikke ble oppdaget og beløpene forbrukt.

Hovedinnholdet ...

- **Skadelidte står fritt til å saksøke hvem av de ansvarlige styremedlemmene han vil**

- Saksøkte kan ikke kreve seg frifunnet fordi også øvrige styremedlemmer skulle vært saksøkt

- **I praksis saksøkes ofte den mest søkegode**

- Betydningen av styreansvarsforsikring

- I Rt-1980-1666 var bare styrelederen (Torgny Hanisch) – ikke styremedlemmene – saksøkt. Høyesteretts kjæremålsutvalg la dette til grunn uten videre.

Hovedinnholdet ...

- **Saksøkte kan**
 - Trekke andre inn i saken
 - Søke regress i ettertid

Hovedinnholdet ...

- **Overfor hvem kan styremedlemmene bli ansvarlig?**
 - Ansvar overfor selskapet
 - Ansvaret overfor den enkelte aksjonær (15%)
 - Ansvar overfor tredjeperson
 - Kontraktsparter (40%), konkursbo (20%), banker (15%), skattemyndigheter (10%), andre

Ansvarsgrunnlaget

- **Hovedregelen: Culpa-ansvar**
- **Unntak: Objektivt ansvar (?)**
 - Asl./asal. § 2-20 – forpliktelser pådratt selskapet før registreringen
 - Asl./asal. § 2-19 (1) – aksjekapital som er meldt innbetalt eller gjort opp
 - Den rettslige karakteristikken – restitusjonsregel eller ansvar?
 - Ansvar for feilaktig informasjon ved emisjoner (?)

Problemstillingen ved culpaansvaret

- **Når har et styremedlem opptrådt culpøst?**
 - Culpavurderingens objektive side
 - Er en handlingsnorm overtrådt?
 - HR-2016-1440-A (Håheller): «(41) Ved vurderingen av om vilkårene etter § 17-1 er oppfylt, **må det tas utgangspunkt i om aksjeeier/ styreleder har overtrådt de plikter som objektivt sett gjelder for vedkommende. Der disse pliktene er overtrådt, vil det være en presumsjon for at vedkommende har opptrådt uaktsomt ...»**
 - Culpavurderingens subjektive side
 - Foreligger en **relevant unnskyldningsgrunn** for overtredelsen av den aktuelle handlingsnormen?

Utgangspunktet

• «Pekefingerregelen»

- Ikke enhver feilvurdering eller kritikkverdig opptreden medfører erstatningsansvar
 - LB-1995-3002: «Det er den normalt forstandige handlemåte for et styremedlem som danner utgangspunktet for fastleggelsen av aktsomhetsnormen.»
 - Aarbakke m.fl. s. 933: Forhold som i ettertid fremstår som utslag av en feilvurdering, hører til den risiko som virksomhetsutøvelse innebærer. For at ansvarsgrunnlag skal foreligge, «må tillitsmennene derfor ha begått feil som går ut over det å ta forretningsmessige risiki»

Utgangspunktet

- Ansvaret er nok blitt skjerpet over tid
 - Gamle dommer gir ikke nødvendigvis uttrykk for vurderingen idag

Problemstillingen ...

- **Ansvars-
situasjoner**

- Handlinger

- Unnlaterelser

- LB-2015-16484: «Som den klare hovedregel vil det foreligge ansvarsgrunnlag dersom et styremedlem i egenskap av styremedlem **har brutt en rettsregel eller vedtektsbestemmelse** og vedkommende kan **bebreides** for ikke å ha handlet annerledes. Det kan også foreligge ansvarsgrunnlag dersom et styremedlem har **handlet - eller unnlatt å handle - i egen, i stedet for selskapets, interesse.**»

Ansvarssituasjoner ...

- Ikke å bøye seg for vedtak i GF kan lett være erstatningsbetingende overfor selskapet, jf. Rt-1930-481
- Avtaleinngåelse i strid med styremedlemmenes instruksjer, kan være erstatningsbetingende overfor selskapet, jf. Rt-1922-337

Ansvarssituasjoner ...

- Erstatnings-
betingende overfor
kreditor å inngå
avtale som
selskapet ikke
kunne gjøre opp

- Rt-1975-198: AS kjøpte et vareparti på kreditt kort før begjæring om akkord som gikk over til konkurs. Tre brødre som eide aksjene, utgjorde styret og hadde ledende stillinger i det kjøpende selskap. Ved kjøp av varepartiet burde brødrene ha vært klar over at det ikke var begrunnet håp om å unngå akkord eller konkurs, og de burde således forstått at selskapet ikke ville kunne betale kjøpesummen ved forfall. De hadde herved utvist en slik uaktsomhet at det måtte medføre erstatningsansvar overfor selgeren.
- LB-2016-62275: Styre og daglig leder i selskap ble dømt til å betale deler av et advokathonorar knyttet til en voldgiftssak. Bakgrunnen var at daglig leder og styret burde ha visst at selskapet var insolvent noen tid før arbeidet med voldgiftssaken startet for fullt. Dette skulle selskapet ha opplyst om.
- HR-2017-2375-A («Ulvesund»)
 - Da Blaalid gikk konkurs, arbeidet verftet med å bygge tre båter
 - Som følge av konkursen tapte underleverandøren Ulvesund Elektro AS over NOK 3 mill.
 - Ulvesund hadde levert og installert utstyr på kreditt frem til verftet gikk konkurs

Ansvarssituasjoner ...

- Erstatningsbetingende overfor långiver å oppta lån når selskapet er insolvent

Ansvarssituasjoner ...

«§ 6-18. Begjæring om gjelds- og konkursbehandling

(1) Begjæring om gjeldsforhandling eller konkursbehandling for selskapet kan bare fremsettes av styret.»

- Styret må beslutte gjeldsforhandling eller oppbud
- Ansvarsbetingende å begjære oppbud for sent

Ansvarssituasjoner ...

- Ansvar for motpartens saksomkostninger der selskapet er part uten evne til å gjøre opp
 - Kan være erstatningsbetingende dersom styremedlemmet forsto eller burde forstått at selskapet ikke kunne gjøre opp, jf. Rt-1980-1666, Rt-1999-589

- Rt-1980-1666: «Etter utvalgets mening er det ingen feil når lagmannsretten har pålagt Torgny Hanisch ansvaret for saksomkostningene. Selskapet vil på grunn av konkursen ikke kunne dekke saksomkostninger, og det må være den naturlige løsning at den som under slike omstendigheter forfølger en sak på selskapets vegne, også blir personlig ansvarlig for saksomkostninger. Det er i dette tilfelle ikke gjort gjeldende at det er grunnlag for å pålegge også de andre styremedlemmer ansvar for saksomkostninger.»

Problemstillingen ...

- Generelt ...
 - Styremedlemmenes kunnskaper om den aktuelle situasjon da beslutning ble truffet/ikke truffet etc.
 - Faktiske kunnskaper
 - Styremedlem som manglet kunnskap, kan i utgangspunktet ikke holdes ansvarlig, jf. Rt-1979-46
 - Kunnskaper som styremedlemmene burde skaffet seg
 - Styremedlemmenes plikt til å holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling, jf. asl./asal. § 6-12 (3)

Kan styremedlemmene basere seg på revisor?

- Forholdet til revisors oppgaver og ansvar

- Revisors oppgaver er knyttet til årsoppgjør og regnskap
- Revisors nummererte brev til selskapet

- Rt-2003-696 (Ivaran)

- «... når vi er utenfor de oppgavene som knyttet seg til årsoppgjør og regnskap, må utgangspunktet etter min mening være at primæransvaret for å føre kontroll med As disposisjoner lå hos styret. Revisors plikt måtte først og fremst være å reagere hvis han var blitt oppmerksom på uregelmessigheter som kunne gi fare for tap, og som han måtte regne med at styret ikke kjente til...»

Nærmere om forholdet mellom styrets og revisors ansvar

• Årsregnskapet

- Styret har ansvaret for at årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrift, at det er korrekt og gjenstand for betryggende kontroll
- Revisor har ansvar for å kontrollere om opplysningene er korrekte
 - Ville en aktsom revisor ha avdekket feilinformasjon i årsregnskapet, kan revisor være erstatningsansvarlig

Nærmere om forholdet mellom styrets og revisors ansvar ...

• Formuesforvaltningen

- Styret har primæransvaret for at formuesforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll
- Revisor
 - Ved ikke å gripe inn der revisor burde forstå at styret ikke kjenner til alvorlige eller kritikkverdige forhold, kan revisor bli erstatningsansvarlig

Problemstillingen ...

• Generelt ...

- Styremedlem som ikke forsto at handlingen/unnlåtelsen var uforsvarlig
 - Styremedlemmet har ikke skjøttet sitt verv forsvarlig = ansvar (hvis øvrige vilkår er oppfylt)

Styremedlem som ikke forsto at handlingen/unnlåtelsen var uforsvarlig...

- Manglende erfaring el. individuelle forhold hos styremedlemmet

- Er bedømmelsen forskjellig ut fra styremedlemmenes bakgrunn og forutsetninger?
- Utgangspunktet: Ingen styremedlemmer kan kreve å bli bedømt etter mindre streng norm enn normalforventningen

- Rt-2011-562 (44): «A, som etter det opplyste, er siviløkonom, har anført at han ikke har de samme forutsetninger som et erfarent styremedlem, og at hans deltakelse i styret skyldtes vedtektenes krav om at det blant styremedlemmene skulle være tre ansatte. Jeg finner det klart at de omstendigheter A har påberopt, ikke kan tillegges noen vekt ved vurderingen av hans ansvar.»

Generelt ...

• Spesialister – strengere bedømmelse?

- LB-2008-120826: «Nettopp det forhold at A med sin kompetanse og erfaring ble bedt om å være med på stiftelsen av selskapet og ta ansvaret som styreleder, legger et særlig ansvar på ham. Selskapet gikk inn i en virksomhet som A kjente godt fra tidligere, og han hadde alle forutsetninger for å sikre en forsvarlig drift. Da holder det ikke at han overlot etablering og drift av selskapet til daglig leder uten å stille spørsmål til hvilket grunnlag selskapet baserte sin drift på.»

Generelt ...

- **Strengere krav til styremedlemmene som følge av forhold ved selskapet?**
 - LB-1995-03002 («Investa»): «Ved vurderingen av om det foreligger uaktsom opptreden, er det av betydning å kartlegge eventuelle særlige forutsetninger styremedlemmet har for å utøve styrevervet; i denne sak for å slå ned på feilaktige eller på annen måte misvisende regnskapsopplysninger. **Hvilke krav som ellers generelt må stilles til et styremedlem, må i noen grad avpasses etter selskapets størrelse, formål og kompleksitet. I et selskap av Investas størrelse og karakter, og som henvendte seg til et spesielt marked for sin hovedfinansiering, er det berettiget å stille noe større krav til styremedlemmene enn det som er vanlig med hensyn til regnskapsinformasjon.»**

Generelt ...

- **Nyvalgt styremedlem**

- Det må trolig aksepteres en viss innkjøringsperiode, jf. Rt-1979-393 (straffesak, daglig leder)

Generelt ...

- **Sykdom eller svekkelse hos styremedlemmet**

- RG-1994-145 (Eidsivating)

- Om utgangspunktet

- «Culpanormen er i utgangspunktet objektiv, og den som påtar seg verv som styremedlem i et aksjeselskap må finne seg i å bli bedømt ut fra de krav som stilles til den rolle. Han kan derfor normalt ikke høres med at han ikke maktet å sette seg inn i selskapets drift for å vurdere om fortsatt drift er forsvarlig. Den som forstår at han ikke kan oppfylle sin rolle som styremedlem, vil få plikt til å tre ut slik at kompetente personer kan overta.

Dette utgangspunkt gjelder også ved sykdom. ...»

Generelt ...

- **Sykdom eller svekkelse hos styremedlemmet**

- RG-1994-145 (Eidsivating) ...

- Om den konkrete saken

- «... Selv om det skal meget til for at et styremedlem som ikke makter sin oppgave, skal bli fri for ansvar hvis han ikke trer ut, er lagmannsretten ut fra bevisføringen i denne sak, legerklæring, vitnene og Fremmes opptreden under hovedforhandlingen, kommet til at han ut fra sine forutsetninger ikke kan ilegges ansvar.»

Hvem kan holdes ansvarlig?

• Styremedlemmer

- Omfatter alle som har stemt for
- Ikke styremedlemmet har stemt mot
 - Kan dissenterende styremedlem aktivt motvirke styrets vedtak? (Se nedenfor)
- Ikke styremedlemmer som ikke har deltatt i sakens behandling

Hvem kan holdes ansvarlig?

- **Styreprotokollen**

- Viktigheten av at styreprotokollen gir utfyllende, presise formuleringer + evt. dissenser

- **TBERG-2015-69325 (RXT – ikke rettskraftig)**

«Basert på det som står i RXTs styrereferater og forklaringene under hovedforhandlingen, er rettens inntrykk at de saksøkte ikke i tilstrekkelig grad erkjente det alvor revisor-brevene uttrykte. ...

De konkrete vilkårene om at styret «straks» skal behandle saken dersom egenkapitalen er uforsvarlig lav, og handle for å gjenopprette et «forsvarlig» egenkapitalnivå, var ikke eksplisitt tema i noen av styrereferatene fra og med fjerde kvartal 2011 ...»

Styremedlemmer ...

Styremedlem som søker å motvirke gjennomføringen av styrevedtak

- Rt-1973-821 (Dreyer): A, som ble ansett i realiteten å ha et styremedlems stilling og ansvar, søkte å forpurre selskapets lånesøknad. Antatt at han gikk for langt og at forholdet var erstatningsbetingende.
 - «Bortsett fra en uttalelse om at Dreyer selv var «eneste fagmann blant styre og aksjeeiere», kan brevet neppe sies å inneholde noen direkte uriktig faktisk opplysning. **Det er i det vesentlige uttrykk for Dreyers - sterkt subjektive - oppfatning av forholdene i selskapet og styrets disposisjoner. Men kritikken av styret har fått en særdeles krass form, og den unyanserte svartmaling som gis av selskapets økonomiske stilling, har det vist seg ikke å være dekning for. Henvendelsen var utvilsomt egnet til å gi banken et misvisende bilde av selskapets kredittverdighet. Verken hva form eller innhold angår, kan den etter min mening forsvares ut fra et ønske om å vareta selskapets interesser.** Uten at det er nødvendig for meg å ta standpunkt til hvor grensen går for en aksjonærs eller et styremedlems adgang til ved henvendelser utad å motarbeide den politikk styreflertallet følger, finner jeg å kunne slutte meg til byrettens og lagmannsrettens uttalelser om at Dreyer gikk for langt ved å opptre som han gjorde, og om at forholdet er av erstatningsbetingende art.»

Hvem kan holdes ansvarlig?

• Styrelederen

- Styrelederens særlige oppgaver
 - LB-2016-12248: «B har heller ikke oppfylt styreleders plikt til å sørge for styrebehandling av selskapets økonomiske situasjon»
- Styrelederens ansvar som styremedlem
 - Styrelederen har ofte bedre innsikt enn de øvrige styremedlemmene

Asl./asal. § 6-20 (1)
«Styrelederen skal sørge for behandling av aktuelle saker som hører inn under styret.»

Hvem kan holdes ansvarlig?

- **Varamedlemmer?**

- LG-2008-29560: Varamedlemmets tilknytning til selskapets drift var for svak til å utløse ansvar ettersom hun aldri fungerte som styremedlem

- **Observatører?**

Ansvaret for den som medvirker til skadeforvoldelse

- **Medvirkeransvaret**

Asl./asal. § 17-1 (2)

«Selskapet, aksjeeier eller andre kan også kreve erstatning av den som forsettlig eller uaktsomt har medvirket til skadevolding som nevnt i første ledd. Erstatning kan kreves av medvirkeren selv om skadevolderen ikke kan holdes ansvarlig fordi han eller hun ikke har utvist forsett eller uaktsomhet.»

Medvirkeransvaret ...

- **Medvirkning til skade kan medføre ansvar for medvirkeren**
 - Hvis f.eks. staten formelt eller uformelt instruerer styremedlemmer, kan det regnes som medvirkning
 - Resultatet kan lettere bli ansvar for staten
 - Kan også være aktuelt for andre «medvirkere», f.eks. styremedlemmets arbeidsgiver, morselskap mv.

Problemstillingen ...

- **Styreansvaret omfatter skade som styremedlemmene «... i den nevnte egenskap ...» forsettlig eller uaktsomt har voldt**
 - Opprinnelig ordlyd: «under utførelsen av sin oppgave»
 - = innenfor styrets ansvarsområde
 - «Klart utenfor § 17-1 er man for eksempel hvor styremedlemmet kjører uaktsomt med selskapets bil og skader bilen.» (Aarbakke m.fl. s. 904-905)

Problemstillingen ...

- **Forholdet til daglig leders ansvarsområde, jf. asl./asal. § 6-14**
 - Den daglige ledelse – ikke saker som etter selskapets forhold er av uvanlig art eller stor betydning
 - Kan være presisert i instruks
 - Styret ikke ansvarlig med mindre det har skortet på forsvarlig organisering eller tilsyn

Problemstillingen ...

- **Brudd på asl./asal., vedtekter eller GF-beslutning**
 - Som utgangspunkt grunnlag for erstatningsansvar
- **Når har styremedlemmet ellers forsettlig eller uaktsomt overtrådt sine plikter?**
 - Spørsmålet må besvares på bakgrunn av styrets og styremedlemmenes plikter

Oversikt over styrets plikter

- Tre hovedgrupper av oppgaver

- Til dels detaljerte regler om styrets plikter

Forvaltningen av selskapets anliggender

- **Forretningsmessige vurderinger**
 - Rt-1991-119: «**Vel kan man si at styremedlemmene handlet ut fra en noe høy grad av optimisme. Det må likevel sies å ligge en normal forretningsmessig vurdering til grunn for deres disposisjoner.**»
- **Lå det en normal forretningsmessig vurdering til grunn?**
 - LB-2016-12248: «B og A har forklart at [selskapet] lå an til å få flere store kunder og at dette ga grunnlag for optimisme. Samtidig var det C som hadde kontakten med disse kundene, og ingen andre overtok arbeidet etter at C ble sykmeldt høsten 2011. B og A har forklart at de ikke så noen dokumentasjon fra arbeidet med å skaffe kunder, og for lagmannsretten framstår det som høyst uklart om bindende avtaler var inngått og hvor store inntekter eventuelle avtaler ville kunne generere.»

Ikke ansvar
for å være
optimist ...

Men det
holder ikke
med
luftslott ...

Forvaltningen av selskapets anliggender ...

- **Overvåke selskapets økonomiske stilling**

- Avklaring av behovet for egenkapital er en sentral del av styrets arbeid, jf. f.eks. RG-2007-1625
- Kravet om forsvarlig egenkapital og likviditet, jf. asl./asal. § 3-4
- Handleplikt ved tap av egenkapital, jf. asl./asal. § 3-5
 - Kan være erstatningsbetingende ikke å overholde handleplikten
 - Den som overholder handleplikten, vil stå sterkere i en erstatningssak

- **Asl./asal. § 3-4**

«§ 3-4. Krav om forsvarlig egenkapital og likviditet

Selskapet skal til enhver tid ha en egenkapital og en likviditet som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet.»

- **Asl./asal. § 3-5**

- Styret skal straks behandle saken
- Iverksette tiltak
- Innkalle GF, redegjøre, fremme forslag
- Evt. foreslå selskapet oppløst

Avveiningen mellom forskjellige interesser ved forretningsmessig disposisjoner

- **Forarbeidene til lov nr. 88/2006 (Ot.prp. nr. 55 (2005-2006) s. 114):**
 - Kunne de alminnelige reglene om styreansvar
 - «medføre ansvar for beslutninger som tar sikte på å bevare arbeidsplassene, selv om nedleggelse og eventuelt oppløsning av selskapet ville ha gitt aksjeeierne større økonomisk gevinst. Spørsmålet ble i praksis reist fra visse hold under diskusjonen om nedlegging av treforedlingsbedriften Union i Skien i 2005. Dette vil rettslig sett bero på om vedkommende volder selskapet en skade som er erstatningsbetingende. ...»

Departementets oppfatning

«Etter departementets oppfatning vil det normalt ikke utløse erstatningsansvar dersom et styremedlem mv. i et aksjeselskap eller allmennaksjeselskap treffer (eller medvirker til ...) beslutninger som tar sikte på å opprettholde driften og arbeidsplassene, selv om en eventuell nedleggelse og oppløsning ville ha gitt aksjeeierne en større økonomisk gevinst. Annerledes vil situasjonen kunne være der beslutningen i realiteten vil innebære at en tapsbringende virksomhet opprettholdes for kreditorenes regning.»

Avveiningen mellom forskjellige interesser ...

- **Formålet trolig en presisering av «et av verktøyene i verktøykassen»**
 - Representerer uttalelsen noe nytt?
 - Nyheten består nok særlig i det skarpe skillet mellom hensynet til aksjonærene og hensynet til kreditorene
 - Kommer domstolene til å ta hensyn til slike etterfølgende lovgiveruttalelser?

Avveiningen mellom forskjellige interesser ...

- **Praktiske implikasjoner**

- Grensen for når styrevedtak «bare» truer aksjonærenes interesser og når også kreditorenes interesser trues, er i praksis umulig å styre etter
 - Finjussen: Går grensen ved kravet om forsvarlig egenkapital og likviditet, jf. asl./asal. § 3-4?
- Bør styrene «alltid» begrunne sine risikable vedtak i hensynet til å bevare arbeidsplasser?
 - Er styreansvaret dermed innskrenket?

Avveiningen mellom forskjellige interesser ...

- HR-2017-2375-A («Ulvesund»)

«(37) Ledelsen i aksjeselskap som kommer i økonomiske vanskeligheter settes lett under et krysspress: Hensynet til kreditorene kan tilsi at ledelsen kaster kortene for å avverge ytterligere tap. For aksjeeierne, ansatte, samarbeidspartnere, lokalsamfunnet og samfunnsøkonomien, vil det imidlertid kunne være om å gjøre at ledelsen kan fortsette å arbeide for å få bedriften over kneiken og sikre fortsatt drift. Løser det seg, vil dette også komme kreditorfellesskapet til gode.

(38) De kryssende interessene her tilsier at det ikke gjelder et én-til-én-forhold mellom selskapets kontraktsrettslige informasjonsplikt og ledelsens personlige ansvar overfor den kreditoren som måtte lide et tap som følge av at selskapets informasjonsplikt ikke er etterlevd. Kravene til forsvarlig handlemåte må avstemmes mot den vanskelige situasjonen som ledelsen befinner seg i når det drar seg til økonomisk for selskapet, og til at ledelsen forventes å foreta balanserte avveininger og valg.»

HR-2017-2375-A («Ulvesund»)

- «(39) ... det personlige ansvaret for ledelsen etter aksjeloven § 17-1 for kreditortap som følge av unnlatt varsling, ikke nødvendigvis rekker like langt som den kontraktsrettslige varslingsplikten for selskapet.»
- Kontraktsrettslig ansvar for selskapet?

Ansvar ved overtredelse av varslingsplikten?

- Ledelsen bør ha et «(40) ... visst strategisk arbeidsrom», også for å redde virksomheten «i det stille»
- Styret bør ikke tvinges til å gi opp å redde selskapet på grunn av frykt for å komme i ansvar

Ansvar ved overtredelse av varslingsplikten?

- En ledelse som etter «et forsvarlig avklart grunnlag» bygger på at selskapet er solvent, vil normalt ikke bli pålagt personlig ansvar selv om det i ettertid skulle vise seg at insolvensen allerede var inntruffet

(41) ... Aktsomhetsnormen for så vidt gjelder det tapet som en kreditor måtte lide fordi han ikke blir varslet om sviktende økonomi i selskapet, bør altså kunne presiseres slik at det ikke – iallfall ikke under ordinære forhold – vil være aktuelt med personlig ansvar så lenge ledelsen på et forsvarlig avklart grunnlag bygget på at selskapet var solvent.

Ansvar ved overtredelse av varslingsplikten?

- **Selv om et selskap er insolvent, bør ledelsen ikke pålegges ansvar hvis det var «(42) ... et realistisk håp om å kunne redde selskapet fra konkurs, selskapets ledelse arbeidet aktivt og lojalt med dette og kastet kortene innen rimelig tid»**
 - Jf. aktsomhetsnormen i forbindelse med styrets plikt til å begjære oppbud
 - Gir sammenheng i regelverket

Kontroll

- **Asl./asal. § 6-12 (3):** «Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.»
 - HR-2017-2375-A («Ulvesund»)
- **Asl./asal. § 6-13 (1):** «Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.»

Kontroll

- Styrets plikt iht. asl. § 6-12 (3) til å «holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling» og plikt til å «påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll» er av særlig interesse der selskapet har økonomiske vansker, jf. LB-2014-134597

NOU 1996:3 s.137:

«Hvilket omfang plikten til å holde seg orientert vil ha, avhenger av omstendighetene. Det kan derfor i en vanskelig økonomisk situasjon for selskapet bli stilt helt andre krav til styret enn i en mer normalisert situasjon, ikke minst av hensyn til kreditorenes interesser.»

Kontroll ...

- Daglig leder skal minst hver fjerde måned i AS gi styret «*underretning om selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling*» (asl. § 6-15 (1))
 - I ASA underretningsplikt minst hver måned (asal. § 6-15 (1))
- Både styret og det enkelte styremedlem har ubetinget rett til å få informasjon når det kreves, jf. asl./asal. § 6-15 (2)

Kontroll ...

- **Styret og det enkelte styremedlem kan kreve at det iverksettes undersøkelser, jf. asl./asal. § 6-12 (4)**
- **Strengt ansvar for oppfyllelse av kontrollplikten**

- **TBERG-2015-69325 (RXT – ikke rettskraftig)**
- «De saksøkte var imidlertid forpliktet til å «holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll», jf. asal. § 6-12 tredje ledd. Særlig var det viktig å ha presis informasjon i sann tid i en situasjon der RXT sank stadig dypere ned i økonomiske problemer. Daglig leder har rapporteringsplikt etter § 6-15. **Dersom styret ikke fikk tilstrekkelig presis informasjon fra administrasjonen, tilsier tilsynsplikten etter asal. § 6-13 første ledd at styret måtte instruere daglig leder og administrasjon om å foreta nøyaktig rapportering ...»**

Informasjonsplikten

- **Styrets plikt til å gi informasjon**
 - Generelt overfor GF
 - Ved emisjoner
- **Strengt ansvar for informasjonsplikten, f.eks. ved emisjoner, fusjoner mv.**
 - Urealistisk at styremedlemmene selv kan følge opp de detaljerte kravene – hvordan forholde seg?

Styrekompetanse – 7,5 studiepoeng

- Gjennomføres samlingsbasert ved BI i Trondheim høsten 2018
- 1. samling: 16.10 - 18.10
- 2. samling: 20.11 - 22.11
- Foreleser: Frode Solberg
- For mer informasjon klikk her: <https://www.bi.no/studier-og-kurs/kurs/spesialkurs/styrekompetanse-i/>

HANDELSHØYSKOLEN